

A woman with long dark hair, wearing a black jacket and a brown patterned skirt, is seated on a wooden chair with a white cushion, playing a grand piano. The piano is made of dark wood with a prominent grain pattern. The setting appears to be a church or a similar indoor space, with a brick wall and a large potted plant in the background. The floor is covered with blue carpeting and a pile of grey stones is visible in the foreground.

Concert zaterdag 23 oktober 2010
Riko Fukuda - fortepiano
Lukaskerk, Ermelo

Inhoud

- 2 Programma 23 oktober 2010
- 3 Over Riko Fukuda
- 4-6 Toelichting door Anne de Vries
 - a Contactadressen en concertlocaties
 - b Agenda seizoen 2010/11
 - c Bestelformulier abonnementen

randmeer
concerten

3e Randmeerconcert - seizoen 2010/2011
zaterdag 23 oktober 2010 20.00 uur
Lukaskerk - Ermelo

Riko Fukuda - Fortepiano

Franz Schubert
(1797-1828)

Fantasia in C, D 605a 'Grazer Fantasia' (1818?)

Vier Impromptus op. 90, D 899 (1827?)

Impromptu in c - *Allegro molto moderato*

Impromptu in Es - *Allegro*

Impromptu in Ges - *Andante*

Impromptu in As - *Allegretto*

~ pauze ~

Ludwig van Beethoven
(1770-1827)

Zes Variaties in F, op. 34 (1804)

Thema. Adagio. Cantabile

1. *Moderato*

2. *Allegro ma non troppo*

3. *Allegretto*

4. *Tempo di Menuetto*

5. *Marcia*

6. *Allegretto. Adagio molto*

Sonate nr 21 in C, op. 53 'Waldstein Sonate' (1803/4)

1. *Allegro con brio*

2. *Introduzione: Adagio molto*

3. *Rondo: Allegretto moderato*

Riko Fukuda - fortepiano

Riko Fukuda studeerde piano en hobo aan het Toho-Gakuën conservatorium in Japan. Zij kreeg een beurs in Nederland, die haar in staat stelde om te studeren bij Stanley Hoogland aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar zij zich specialiseerde in de fortepiano.

Zij maakte cd's met solowerken van Pinto, Dussek, Haydn en Mendelssohn evenals pianoconcerten van Neukomm en Eberl met de Kölner Akademie. Met het Nepomuk Fortepiano Quintet nam ze kwintetten op van Ries, Limmer, Schubert, Cramer, Onslow, Hummel en Dussek.

Recente opnames met solowerken van Mendelssohn kwamen uit op het Aliud Records label in 2009. Op klavecimbel maakte zij samen met blokfluitspeler Ronald Moelker een opname van sonates van Bach.

Riko is een toegewijd kamermuziekmusicus en is één van de oprichters van het Nepomuk Fortepiano Quintet.

Riko Fukuda is mede artistiek leider van Eruditio Musica, een ensemble dat 19e eeuwse concerten ten gehore brengt in een historische context, gebaseerd op musicologisch onderzoek.

Zij was geregeld te gast op het Festival Oude Muziek in Utrecht en andere festivals in Europa en Amerika.

Regelmatige bezoekers van de Randmeerconcerten zullen zich zeker de eerdere concerten herinneren die Riko Fukuda gaf in de sfeervolle zaal van Hotel Vennendal in Nunspeet.

Het bestuur van de Randmeerconcerten was in het voorjaar van 2009 op bezoek bij Riko Fukuda en Edwin Beunk in Enschedé. Daar mochten wij de fraaie collectie fortepiano's van Edwin Beunk bewonderen en beluisteren. Met verschillende instrumenten uit deze verzameling zijn meer dan 100 CD-opnames gemaakt! Geraakt door de fraaie klank van de 'Matthias Müller' fortepiano kwam al direct de gedachte op om Riko uit te nodigen op deze fortepiano te komen spelen.

De fortepiano waarop Ronald Brautigam in 2009 zijn Mendelssohn-recital gaf in de Lukaskerk kwam uit dezelfde collectie.

Toelichting 1/3

Als er één historisch muziekinstrument is dat zich in de afgelopen decennia een weg heeft gebaad naar de concertzaal, de muziekkamer en de geluidsinstallatie, dan is het de fortepiano. In de hedendaagse muziekpraktijk is die plek niet meer weg te denken. Dit is niet alleen de verdienste van inmiddels een legertje geweldige musici, maar het is ook het resultaat van veel en intensief onderzoek, van creativiteit in het ontwerp en verregaande verfijning van de bouwtechniek.

Het gaat uiteraard niet om één uitgekristalliseerd model piano dat een volmaakt voorspelbaar muzikaal karakter heeft. Dat is onder de moderne instrumenten gelukkig evenmin het geval. Het ontstaan en de groei van de 'fortepiano' valt samen met een periode van krachtige ontwikkeling van instrumentele techniek die in de nadagen van het klavecimbel een aanvang neemt, in het laatste kwart van de achttiende eeuw. Ze loopt door ruwweg tot en met de hoogromantiek, tot in de tweede helft van de negentiende eeuw. Het gevolg is een zeer gevarieerd aanbod. We kennen dan ook allerlei namen: Graf, Walther, Pleyel, Erard, Broadwood, om een paar gerenommeerde bouwers te noemen.

Wat deze twintigste-eeuwse renaissance, deze complete reeks wedergeboorten zo bijzonder maakt is dat ze hand in hand gaat met de vernieuwing van oude vertrouwde klanken. De wisselwerking tussen instrumentbouw en uitvoeringspraktijk is uiteraard van alle eeuwen, maar in de afgelopen decennia is een hogedrukpan-effect ontstaan op de professionele interpretatie van oude muziek, inclusief de muziek uit de klassieke en romantische periode. Dit heeft natuurlijk ook grote gevolgen voor de persoonlijke beleving en waardering van de luisteraar. Vooral het laatste punt - de waardering - geeft regelmatig stof tot discussie. Niet iedereen vindt het vanzelfsprekend dat 'authentieke' instrumenten de voorkeur hebben.

Maar er is onmiskenbaar een frisse wind gaan waaien. Sterker nog: door de enorme inhoudelijke ontwikkeling, in combinatie met de liefdevolle aandacht van uitvoerders en publiek voor vorm en voordracht, hebben velen al meer dan eens de sensatie van een openbaring gehad bij werken die zij meenden meer dan goed te kennen.

De fortepiano, van welk type ook, heeft een paar wezenlijke verschillen met de moderne vleugel. De techniek laten we hier voor wat ze is - daarover is prachtige informatie te vinden in de literatuur en op diverse websites. Er zijn op het eerste gehoor reeds genoeg klankverschillen te ontdekken. De toon is slanker, ze is minder volumineus dan die van de eerste de beste moderne piano, zeker dus minder 'forte' dan een grote Steinway, Yamaha, Bechstein, Fazioli. Ze past minder goed in de grote concertzaal, waar ze ook nog eens verdrinkt in het geweld van het moderne, gestaalde symfonieorkest. De klank van de fortepiano is ook en vooral gedifferentieerder, zangeriger, fijnzinniger, kleurrijker. Opvallend zijn het nu eens fluisterende, dan weer kwinklende rinklende geluid in de hoge tonen en het sonore, zo nodig grommende karakter van de bassen dat daarmee prachtig contrasteert. Het gevolg is een grotere transparantie en een retorische zeggingskracht die niet enkel en alleen bepaald worden door de voordrachtskunst van wie erop speelt. De fortepiano mengt zich prachtig in een kleiner gezelschap van met darmsnaren bespannen strijkinstrumenten, van natuurgetrouw koper, van ademend hout. Ze voelt zich ook zeer thuis in het gezelschap van zangers, al dan niet solo zingend.

U hoeft dus niet verbaasd te zijn als u al luisterend, wellicht onvermoed, het gevoel krijgt: zó was het ooit bedoeld. Wie onbevangen luistert, zal dat zeker overkomen.

Voor wie geïnteresseerd is in restauratie van historische instrumenten: de website van Edwin Beunk c.s.: www.fortepiano.nl geeft een treffend kijkje in dit zeer gespecialiseerde, hoogwaardige ambacht. Ook vindt u er een aantrekkelijk overzicht van CD-opnames die op diverse instrumenten uit hun rijk gevarieerde collectie tot stand zijn gekomen, gespeeld door grote 'namen'.

Franz Peter Schubert (1797-1828): Grazer Fantasie D 605a

Schubert componeerde de Grazer Fantasie waarschijnlijk in 1818. Het is een belangrijk document uit zijn vroege periode. Nog maar 4 jaar na zijn adembenemende compositorische debuut met het onvergankelijke Gretchen am Spinnrade, laat hij hier horen hoe hij het karakter van een fantasie tot stand brengt: hij houdt het melodische en ritmische patroon van de openingszin vast maar improviseert er in alle denkbare vormen op los, van een dromerig begin tot een Weber-achtige polonaise en virtuoos passagewerk toe. In die zin is het een mooie voorbespiegeling van de Wanderer Fantasie uit 1828, zijn ultieme pianowerk.

Het stuk werd pas in 1962 ontdekt en in 1971 gepubliceerd.

Een bijzondere uitvoering hoort u op YouTube, door de grote Cubaan Jorge Luis Pratz: http://www.youtube.com/watch?v=WKz_T0q-0L8

Franz Peter Schubert: Vier Impromptus D 899, op. 90

De vier Impromptus op.90 zijn evenals de Impromptus op.124 toonbeelden van Schuberts originele, vernieuwende pianistiek. Het zijn lyrische stukken, met het karakter van een improvisatie, ontstaan in 1827, tijdens een periode waarin hij met weemoed terugdacht aan de mooie jaren die hij ooit in Graz had doorgemaakt. Dat blijkt uit een brief aan zijn gastvrouw uit die tijd.

Alleen de eerste twee Impromptus op.90 werden nog tijdens Schuberts leven in druk uitgegeven. De overige, en op. 124, verschenen pas tien jaar na zijn dood. Ze bleven vanaf dat moment altijd populair, onder amateurs evenzeer als onder professionals.

Onder het quasi-improvisatorische karakter ligt steeds Schubert kenmerkende zoektocht naar verwantschap en tegenstelling in tonaliteit en ritmiek. De wisselingen die hij tussen majeur en mineur toonsoorten aanbrengt, tussen troostende lyriek en opgewekte marsachtige tempi of dreigende triolen, zijn even doordacht als romantisch en gedifferentieerd. Hij is de meester van de afwisseling. En altijd lijkt het alsof het niet anders kan.

Ludwig van Beethoven (1770-1827): Zes Variaties op.34

De variaties op een origineel thema op.34 in F zijn gecomponeerd in 1802 en gepubliceerd in 1803. Ze zijn opgedragen aan prinses Barbara Odescalchi die als goede pianiste één van zijn leerlingen was.

Het vernieuwende aan deze Variaties was dat ze in zes verschillende toonsoorten staan. Beethoven wees hier zijn uitgever, Breitkopf en Härtel, expliciet op en hij gaf het werk ook een opusnummer mee. Kennelijk vond hij het zelf een belangrijk werk, vermoedelijk mede omdat het een origineel thema had.

Dit thema van eigen hand laat de klassieke ABA-structuur horen, hoewel het contrastvolle "B"-gedeelte slechts 6 maten telt. Het zingt op typisch Beethoviaanse wijze, en het doet tegelijk aan Mozart denken door zijn opgewekte en ontspannen sfeer. Daaraan komt een eind in de eerste variatie, in de toonsoort D. Beethoven lijkt hier de ruimte in het originele thema op te willen vullen met zoveel mogelijk nootjes. Vervolgens leidt hij de luisteraar door een uiterst verrassend en gevarieerd palet aan harmonische en ritmische pianistiek, voor hij in de finale terugkeert naar zijn uitgangspunt. Daarmee is dit bijzondere, niet zo vaak gehoorde werk een veelzeggende illustratie van Beethovens quasi-improvisatorische maar doorwrochte variatiekunde.

Een bijzondere registratie is te vinden op YouTube, van de legendarische Glenn Gould: <http://www.youtube.com/watch?v=F29vJvyrL9E>.

Ludwig van Beethoven: Sonate nr. 21 op. 53, 'Waldstein'.

Het dwingende openingsmotief van de Waldsteinsonate (1804) laat er geen misverstand over bestaan: dit is Beethoven!

Toelichting 3/3

En het is een *grootse* Beethoven, uit zijn zogenaamde middelste periode (samen met de *Appassionata* en *Les Adieux*). De sonate is opgedragen aan Graaf Ferdinand Ernst Gabriel von Waldstein, zijn Weense bescherm-heer en vriend. Minder bekend is de Italiaanse bijnaam: *l'Aurora, dageraad* - een associatie opgeroepen door het begin van het derde deel.

De drie delen:

1. *Allegro con brio*
2. *Introduzione. Adagio molto - attacca*
3. *Rondo. Allegretto moderato - Prestissimo*

laten alles horen wat Beethoven als componerend pianist in huis heeft aan thematische originaliteit, aan architectonische kracht, aan virtuositeit. Maar ook aan muzikale schilderkunst, aan lyriek, aan grandeur. Dat moet op zijn eigen fortepiano letterlijk wonderbaarlijk hebben geklonken.

Prachtige Waldstein-concerthistorie vindt u terug bij:

Friedrich Gulda op <http://www.youtube.com/watch?v=f3nnYGPZlp0> en Vladimir Horowitz op <http://www.youtube.com/watch?v=BJ5QKjmkU>

Vierhouten, 24 september 2010

Anne de Vries

Matthias Müller (geboren op 24 juli 1770 in Wernborn bij Frankfurt, overleden 28 december 1844 in Wenen) was één van de meest inventieve Weense pianobouwers van zijn tijd. Hoewel hij in Duitsland geboren was werd hij een burger van Wenen in 1796. Zijn instrumenten weerspiegelen de vele ontwikkelingen en vernieuwende concepten van die tijd. In 1797 construeerde hij een piano in de vorm van een liggende harp. Maar zijn meest bekende uitvinding was de 'Dittanaklasis' (Dittanaclasis of Ditaloloclange) uit 1800. Dit was één van de eerste rechtopstaande piano's, waarbij het frame naar de vloer wijst. In die tijd bouwde hij ook heel bijzonder instrument een 'viool-piano', de zogeheten 'Xaenorphica' met een toetsenbordinstrument gestemd als een harp, waarbij de snaren werden geactiveerd door een soort vioolstrijkstokken. Müller patenteerde een speciaal mechaniek daarvoor in 1823 en in 1827 nam hij patent op de 'Gabel-Harmon-Pianoforte' waarbij hij stemvorken inbouwde, die op dezelfde toonhoogte waren gestemd als de bijbehorende snaar, wat de toon voller maakte en een klokachtig geluid gaf. Genoemde instrumenten waren waarschijnlijk niet erg succesvol en het is de vraag of er nog exemplaren van bestaan.

Wouter Molendijk bewondert de Müller fortepiano

Agenda 2010-2011

- 1 zaterdag **18 september** 20 uur **Putten** Kasteel De Vanenburg
Ensemble Caméléon met Sonja van Beek en Joris van Rijn (viool), Joël Waterman (altviool),
Floris Mijnders (cello), Johan van Iersel (cello)
- 2 zaterdag **2 oktober** 20 uur **Zeewolde** Open Haven
The Amsterdam String Quartet m.m.v. Teunis van der Zwart en Gijs Laceulle (hoorn)
- 3 zaterdag **23 oktober** 20 uur **Ermelo** Lukaskerk
Riko Fukuda (fortepiano)
- 4 zondag **14 november** 11 en 14 uur **Harderwijk** Catharinakapel
Lisa Jacobs (viool) en Ksenia Kouzmenko (piano)
- 5 zondag **28 november** 14 uur **Nunspeet** Hotel Vennendal
Doris Hochscheid (cello) en Frans van Ruth (piano)
- 6 zondag **2 januari** 14 uur **Nunspeet** Hotel NH Sparrenhorst
Ensemble A(i)rco met Nadia Wijzenbeek (viool), Tijmen Huisingh (viool), Laura van der Stoep
(altviool), Ewout van Dingstee (cello), Ying Lai Green (contrabas), Céleste Zéwald (klarinet), Birgit
Strahl (fagot), Corina Lievers (hoorn)
- 7 zaterdag **22 januari** 20 uur **Ermelo** De Dialoog
Yoram Ish-Hurwitz (piano) m.m.v. Aukelien van Hoytema (toelichting) 'Pelgrimstochten' van Liszt
- 8 zondag **6 februari** 14 uur **Nunspeet** Hotel Vennendal
Lavinia Meijer (harp)
- 9 zondag **20 februari** 11 en 14 uur **Harderwijk** Catharinakapel
Judith Landman (fluit) en Bernd Brackman (piano)
- 10 zaterdag **5 maart** 20 uur **Zeewolde** Open Haven
Orlando Kwintet (blaaskwintet) met Marieke Schneemann (fluit), Pauline Oostenrijk (hobo), Lars
Wouters van den Oudenweijer (klarinet), Bram van Sambeek (fagot), Ron Schaaper (hoorn)
- 11 zaterdag **19 maart** 20 uur **Ermelo** Lukaskerk
Vermeer Trio met Jeroen Bal (piano), Tjeerd Top (viool), Johan van Iersel (cello)
- 12 zaterdag **2 april** 20 uur **Putten** Kasteel De Vanenburg
Mariana Izman (piano)

Onze contactpersonen geven u graag informatie:

voor Nunspeet
dhr. W.J. Bömer

E-mail: info-nunspeet@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 252968

voor Harderwijk
dhr. W. Molendijk

E-mail: info-harderwijk@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 421704

voor Ermelo
mevr. H. van Manen-Aartsen

E-mail: info-ermelo@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 563634

voor Putten
dhr. L. van Wijk

E-mail: info-putten@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 353842

voor Zeewolde
dhr. H. W. de Wit

E-mail: info-zeewolde@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 036 5223272

secretariaat
dhr. R.G. Lemmens

E-mail: secretaris@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 415593
Guido Gezellelaan 36, 3842 XM Harderwijk

financiën
dhr. H. Berkouwer

E-mail: penningmeester@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0577 411242
Hertlaan 3, 8076 PG Vierhouten

concertcoördinator:
dhr. R.A. Norg

E-mail: coordinator@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 551703
Margrietlaan 9, 3851 RS Ermelo

publiciteit/perscontacten:
dhr. M. de Lussanet

E-mail: publiciteit@randmeerconcerten.nl

websitebeheer en
Randmeerconcertbrieven:
dhr. A.P. Kuiper

E-mail: media@randmeerconcerten.nl

website Randmeerconcerten

www.randmeerconcerten.nl

aanvraag programmaboekje, zie secretariaat of vul het formulier op de website in.

reservering concerten door abonneementhouders, zie website

Adressen van de concertlocaties:

Ermelo De Dialoog Raadhuisplein 4, 3851 NT

Ermelo Lukaskerk Landgoed Veldwijk 3853 LC

Putten Kasteel De Vanenburg Vanenburgerallee 13, 3882 RH

Zeewolde Open Haven Kerkplein 8, 3891 ED

Harderwijk Catharinakapel Klooster 1, 3841 EN

Nunspeet Hotel Vennendal Vennenpad 5, 8072 PX

Nunspeet Hotel De Sparrenhorst Eperweg 46 8072 DB

Zeewolde Open Haven Kerkplein 8, 3891 ED

Randmeerconcerten 2010-2011 - bestelformulier voor abonnementen

dhr. en/of mevr. _____

adres _____

postcode en plaats _____

telefoon _____

e-mail *) _____

*) indien u de gratis Randmeerconcertbrief per e-mail wilt ontvangen

Bestelt hierbij:

_____ abonnement(en) voor 7 concerten à € 98,- in totaal € _____

(u hoeft niet aan te geven welke 7 concerten van de 12 concerten u wilt bezoeken)

_____ passe-partout(s) voor alle 12 concerten à € 144 in totaal € _____

_____ vriendenbijdrage(n) à € 15 (of meer) per persoon in totaal € _____

(u dient zich elk jaar opnieuw op te geven)

totaal € _____

En (gelieve uw keuze aan te geven door een kruisje in het vakje)

machtigt de St. Randmeerconcerten om dit totaalbedrag éénmalig af te schrijven van

rekening _____

t.n.v. _____

te _____

maakt dit bedrag over naar rekening 3177.78.722 t.n.v. St. Randmeerconcerten te Vierhouten

plaats en datum: _____

handtekening voor akkoord: _____

Randmeerconcerten

klinken

als kamermuziek in uw oren!

randmeerconcerten